

SVET EVROPE
EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

ZADEVA ČUDEN IN DRUGI proti SLOVENIJI

(Pritožba št. 38597/03)

SODBA

STRASBOURG

21. december 2006

*Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije.
Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.*

V zadevi Čuden in drugi proti Sloveniji

je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod C. BÎRSAN, *predsednik senata*,
gospod B.M. ZUPANČIČ,
gospod V. ZAGREBELSKY,
gospod E. MYJER,
gospod DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,
gospa I. ZIEMELE,
gospa I. BERRO-LEFÈVRE, *sodniki*,

in gospod V. BERGER, *sodni tajnik*,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 30. novembra 2006

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 38597/03) proti Republiki Sloveniji, ki so jo pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 20. decembra 1999 vložili slovenski državljani gospa Ana Čuden, gospa Sonja Hauck, gospa Antonija Čuden in gospod Jože Kušar (v nadaljevanju: pritožniki).

2. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnica je na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjevala, da je bilo trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bila udeležena kot stranka, predolgo. Navajala je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolgim trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

4. Dne 20. januarja 2006 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti pritožbe in o utemeljenosti zadeve.

DEJSTVA

5. Pritožnica je bila rojena leta 1932 in živi v Domžalah.

6. Leta 1949 so bili starši pritožnikov obtoženi nedovoljene trgovine in obsojeni na zaporno kazen s prisilnim delom. Poleg tega je bilo njihovo premoženje zaplenjeno v korist države.

7. Dne 30. septembra 1991 je javno tožilstvo obvestilo pritožnike, da je vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti pri Vrhovnem sodišču zaradi izpodbijanja sodbe iz leta 1949. 17. oktobra 1991 je sodišče ugodilo delno ugodilo zahtevi in razveljavilo sodbo v delu, ki se je nanašal na prisilno delo in zaplenbo premoženja.

8. Dne 18. novembra 1991 so pritožniki pri Temeljnem sodišču v Ljubljani, Enoti v Ljubljani proti Občini Ljubljana Vič-Rudnik in Republiki Sloveniji sprožili postopek za vrnitev premoženja. Prav tako so zahtevali odškodnino zaradi prisilnega dela njihovih staršev.

Dne 22. oktobra 1993 je sodišče izdalo delni sklep, s katerim je odredilo vrnitev ene od parcel, ki so jo zahtevali pritožniki in ki je v tistem času bila neobremenjena družbena lastnina. Sklep je postal pravnomočen 9. decembra 1993.

Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

Dne 19. oktobra 1994 je sodišče izdalo drug delni sklep, s katerim je vsakemu od pritožnikov za preostalo zaplenjeno premoženje dosodilo odškodnino v znesku 5.585.527 tolarjev (približno 23.300 eurov). Odškodnino bi morala plačati Občina Ljubljana Vič-Rudnik.

9. Občina Ljubljana Vič-Rudnik se je zoper sklep z 19. oktobra 1994 pritožila na Višje sodišče v Ljubljani. Prav tako so se pritožili pritožniki.

10. V neugotovljenem času je Občina Ljubljana Vič-Rudnik izdala sklep glede hiše, ki jo je zahtevala pritožnica. S tem sklepom je postala možna vrnitev dela premoženja v naravi. Občina Ljubljana Vič-Rudnik je sklep predložila Okrajnemu sodišču v Ljubljani (pravilno: Temeljnemu sodišču v Ljubljani, Enoti v Ljubljani) 15. novembra 1994.

Dne 1. januarja 1995 je pristojnost v zadevi kot sodišče prve stopnje zaradi reforme slovenskega sodnega sistema pridobilo Okrajno sodišče v Ljubljani. Istočasno je po reformi sistema lokalne samouprave za vrnitev namesto Občine Ljubljana Vič-Rudnik postala zavezana Občina Ljubljana (v nadaljevanju: Občina).

Dne 10. februarja 1995 je Okrajno sodišče v Ljubljani izdalo delni sklep, s katerim je ta del premoženja vrnilo pritožnikom. To premoženje je obsegalo tudi hišo, razen podstrešja, ki ga je kupilo podjetje SP in v katerem je živel njegov uslužbenec M.Š..

11. Občina, podjetje SP in M.Š. so se pritožniki na Višje sodišče v Ljubljani.

Dne 29. novembra 1995 je Višje sodišče v Ljubljani ugodilo pritožbam zoper sklepa z 19. oktobra 1994 in 10. februarja 1995 ter vrnilo zadevo v ponovno sojenje sodišču prve stopnje.

12. Med 18. januarjem 1996 in 10. marcem 2006 so pritožniki pri Okrajnem sodišču v Ljubljani vložili enajst pripravljanih vlog in/ali predlagali dokaze.

Noben od petih narokov za obravnavo med 2. aprilom 1996 in 2. marcem 2006 ni bil preložen na pritožničin predlog. Vendar pa je bil eden od razpisanih narokov preklican na predlog pritožnikov in razpis naslednjega preložen na nedoločen čas, ker so želeli pooblastiti novega pooblaščenca.

Med postopkom je je sodišče določilo sodnega izvedenca za področje gradbeništva in sodnega izvedenca za področje geodezije. Od enega od določenih izvedencev je zahtevalo dodatno mnenje.

Dne 4. aprila 2001 in 23. novembra 2004 je sodišče od pritožnikov zahtevalo, naj v skladu z zakonom dopolnijo svoj predlog. Pritožniki so vsakič ukrepali v enem mesecu in dopolnili predlog.

Med postopkom so pritožniki vložili več kot petnajst predlogov za pospešitev postopka, med drugim na Ministrstvo za pravosodje, predsednika vlade, varuha človekovih pravic, Evropsko komisijo in Evropski parlament.

Dne 31. marca 2006 je sodišče zavrglo zahtevke pritožnikov, ker niso bili ustrezno opredeljeni. Sklep je bil pritožnikom vročen 5. maja 2006.

13. Dne 22. maja 2006 so se pritožniki pritožili na Višje sodišče v Ljubljani.

Postopek še ni končan.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

14. Pritožnica se je pritožila zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka. Sklicevala se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

15. Vsebinsko je pritožnica nadalje navajala, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita.

13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

16. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

17. Pritožnica je izpodbijala to navedbo in trdila, da domača pravna sredstva niso učinkovita.

18. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam *Belinger in Lukenda (Belinger proti Sloveniji)* (odl.), št. 42320/98, 2. oktober 2001, in *Lukenda proti Sloveniji*, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi *Lukenda*, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.

19. Kar zadeva obravnavano zadevo, Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.

20. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

21. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija, in se še ni končalo. Upoštevano obdobje je trajalo torej več kot dvanajst let in štiri mesece na dveh stopnjah sojenja. Zaradi vrnitev zadeve v novo sojenje je bila zadeva obravnavana na štirih stopnjah.

22. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne

zadeve za pritožnika (gl. med drugim *Frydlender proti Franciji* [GC], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

23. V luči vseh okoliščin zadeve Sodišče meni, da je zadevni postopek bil delno zapleten.

24. Po drugi strani Sodišče ugotavlja, da je bilo v postopku več obdobj neaktivnosti, tako je na primer minilo več kot šest let in osem mesecev med obravnavama 4. marca 1997 in 17. decembra 2003. Po drugi strani Sodišče ugotavlja, da je bila obravnava, razpisana za 22. september 1998, preklicana na predlog pritožnice.

25. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

26. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. *Kudła proti Poljski* [GC], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. *Lukenda*, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

27. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnica mogla pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljala svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA PROTOKOLA št. 7 IN 14. ČLENA KONVENCIJE V ZVEZI S 1. ČLENOM PROTOKOLA št. 1

Pritožniki so se pritožili zaradi neizvršitve sodbe Vrhovnega sodišča s 17. oktobra 1991 in zatrjevali, da so po tej sodbi upravičeni do vrnitve premoženja, zaplenjenega njihovim staršem, in do odškodnine zaradi neupravičene obsodbe staršev. Sklicevali so se na 3. člen Protokola št. 7, ki določa:

»Če je bila pravnomočna kazenska sodba pozneje razveljavljena ali če je bila oseba pomiloščena ... ima oseba, ki je zaradi takšne obsodbe prestajala kazen, pravico do odškodnine skladno z zakonom ali prakso te države...«

Končno so se sklicevali tudi na 14. člen Konvencije in zatrjevali, da v procesu denacionalizacije niso bili vsi slovenski državljani v enakem položaju in da se je prioriteto obravnavalo predloge oseb z zvezami v političnih vrhovih ali tistih, ki so bili uslužbenci državne uprave. Vsebinsko so se pritožniki sklicevali na 1. člen Protokola št. 1.

14. člen Konvencije določa:

»Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo, je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na ... okoliščine.«

1. člen Protokola št. 1 (varstvo lastnine) določa:

»Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do spoštovanja svojega premoženja. Nikomur ne sme biti lastnina odvzeta, razen če je to v javnem interesu v skladu s pogoji, ki jih določa zakon, in ob spoštovanju splošnih načel mednarodnega prava...«

A. Dopustnost

28. Upošteva je zatrjevano kršitev 1. člena Protokola št. 1 Sodišče ugotavlja, da po Konvenciji in sodni praksi ne obstaja pravica do vrnitve. Upanja, da bo prišlo do oživitve dolgo ugasle lastninske pravice, ni moč šteti za »posest«, prav tako tudi ne upanja za priznanje preživetja stare lastninske pravice, ki je dolgo ni bilo mogoče učinkovito izvrševati, ali pogojnega zahtevka, ki preneha kot posledica neizpolnitve pogoja (gl. *Kopecký proti Slovaški* [GC], št. 44912/98, ESČP 2004-..., in, smiselno, *Sirc proti Sloveniji* (odl.), št. 44580/98, 22. junij 2006).

Iz tega izhaja, da je zahtevek po 1. členu Protokola št. 1 *ratione materiae* nezdružljiv z določbami Konvencije v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije.

29. V vsakem primeru pa sme Sodišče, v skladu s 35. členom Konvencije, obravnavati samo zahtevke, ki jih vložijo pritožniki, po tem ko so izčrpali vsa domača pravna sredstva.

30. V tem pogledu Sodišče ugotavlja, da postopek po pritožbi pritožnikov z 22. maja 2006 na Višje sodišče v Ljubljani še ni končan. Pritožnični zahtevki po 1. členu Protokola št. 1, 3. členu Protokola št. 7 in 14. členu Konvencije so tako preuranjeni.

Iz tega izhaja, da je ta del pritožbe treba zavreči zaradi neizčrpanja domačih pravnih sredstev v smislu prvega odstavka 35. člena Konvencije.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

31. Pritožniki niso vložili zahtevka za pravično zadoščenje. Tako Sodišče šteje, da ni podlage, da bi jim dosodilo kakršen koli znesek.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba po 6. in 13. členu Konvencije glede trajanja postopka dopustna, v preostalem delu pa je nedopustna;
2. *razsoja*, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;
3. *razsoja*, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;
4. *razsoja*, da ni podlage, da bi pritožnikom dosodilo pravično zadoščenje.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 21. decembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent BERGER
sodni tajnik

Corneliu BÎRSAN
predsednik senata